

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (tretji senat)

z dne 5. maja 2022*

„Predhodno odločanje – Varstvo potrošnikov – Nepošteni pogoji – Direktiva 93/13/EGS – Uporaba *ratione temporis* – Člen 10(1) – Posojilna pogodba, ki je bila sklenjena pred datumom pristopa države članice k Evropski uniji, vendar spremenjena po tem datumu – Člen 6 – Vračilo ugodnosti, ki jih je neupravičeno prejel prodajalec ali ponudnik – Nacionalna zakonodaja, s katero sta določena nadomestitev nepoštenih pogojev in povračilo preplačila, do katerega je prišlo zaradi teh pogojev – Uporaba *ratione materiae* – Člen 1(2) – Izključitev pogojev, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih“

V zadevi C-567/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Općinski građanski sud u Zagrebu (obćinsko civilno sodišče v Zagrebu, Hrvaška) z odločbo z dne 15. oktobra 2020, ki je na Sodišče prispela 29. oktobra 2020, v postopku

A. H.

proti

Zagrebačka banka d.d.,

SODIŠČE (tretji senat),

v sestavi K. Jürimäe, predsednica senata, N. Jääskinen (poročevalec), M. Safjan, N. Piçarra in M. Gavalec, sodniki,

generalna pravobranilka: J. Kokott,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za A. H. P. Đurić in S. Kalebota, odvetnici,
- za Zagrebačka banka d.d. B. Porobija, M. Kiš Kapetanović in S. Porobija, odvetnici,
- za hrvaško vlado G. Vidović Mesarek, agentka,

* Jezik postopka: hrvaščina.

– za Evropsko komisijo M. Mataija in N. Ruiz García, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 3. februarja 2022

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, in popravek v UL 2019, L 214, str. 25) ter členov 38 in 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med osebo A. H. in banko Zagrebačka banka d.d. v zvezi s povračilom zneskov, ki naj bi jih zadnjenavedena banka neupravičeno prejela na podlagi nepoštenih pogojev, ki so bili prvotno v posojilni pogodbi, sklenjeni med tema strankama, in ki sta jih ti pozneje nadomestili z dodatkom, s katerim so bile vnesene spremembe, določene s hrvaškim zakonom.

Pravni okvir

Pravo Unije

Akt o pristopu iz leta 2012

- 3 Člen 2 Akta o pogojih pristopa Republike Hrvaške in prilagoditvah Pogodbe o Evropski uniji, Pogodbe o delovanju Evropske unije in Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo (UL 2012, L 112, str. 21) v prvem odstavku določa:

„Od dne pristopa so določbe izvirnih pogodb in aktov, ki so jih institucije sprejele pred pristopom, za Hrvaško zavezujoče in se na Hrvaškem uporabljajo pod pogoji, ki jih določajo te pogodbe in ta akt.“

Direktiva 93/13

- 4 V trinajsti uvodni izjavi Direktive 93/13 je navedeno:

„ker se predpostavlja, da zakoni ali predpisi držav članic, ki neposredno ali posredno določajo pogoje v potrošniških pogodbah, ne vsebujejo nepoštenih pogojev; ker se zato ne zdi potrebno, da bi za pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih in načelih ali določbah mednarodnih konvencij, katerih pogodbenice so države članice ali Skupnost, veljale določbe te direktive; ker izraz „obvezni zakoni ali predpisi“ v členu 1(2) zajema tudi pravila, ki v skladu z zakonom veljajo med pogodbenima strankama, če ni bilo dogovorjeno drugače“.

5 Člen 1(2) te direktive določa:

„Določbe te direktive ne veljajo za pogodbenne pogoje, ki temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih in določbah ali načelih mednarodnih konvencij, katerih pogodbenice so države članice ali Skupnost, zlasti na področju prometa.“

6 Člen 6(1) navedene direktive določa:

„Države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev.“

7 Člen 10(1) iste direktive določa:

„Države članice sprejmejo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, najpozneje do 31. decembra 1994. O tem takoj obvestijo Komisijo.

Ti predpisi veljajo za vse pogodbe, sklenjene po 31. decembru 1994.“

Hrvaško pravo

8 Namen Zakon o potrošačkom kreditiranju (zakon o potrošniških kreditih, *Narodne novine*, št. 75/09), ki je bil sprejet pred pristopom Republike Hrvaške k Evropski uniji in ki je začel veljati 1. januarja 2010, je bil izvajanje določb Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS (UL 2008, L 133, str. 66, ter popravki v UL 2009, L 207, str. 14, in UL 2010, L 199, str. 40) v hrvaškem pravu.

9 V členu 3 tega zakona so naštetе vrste kreditnih pogodb, za katere se ta zakon ne uporablja in med katere ne spadajo kreditne pogodbe, katerih namen je pridobitev ali ohranitev lastninskih pravic na zemljiščih ali na obstoječih ali načrtovanih zgradbah.

10 Navedeni zakon je bil spremenjen z Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (zakon o spremembi in dopolnitvah zakona o potrošniških kreditih, *Narodne novine*, št. 102/2015; v nadaljevanju: zakon o potrošniških kreditih iz leta 2015), ki je začel veljati 30. septembra 2015.

11 V poglavju IV.a zakona o potrošniških kreditih iz leta 2015 so člени od 19a do 19i tega zakona, katerih določbe urejajo „[p]retvorb[o] kreditov v švicarskih frankih [(CHF)] in kreditov v [hrvaških] kunah [(HRK)] z valutno klavzulo v švicarskih frankih“.

12 Člen 19b tega zakona, naslovljen „Načelo pretvorbe kredita“, določa:

„Pretvorba kredita v švicarskih frankih v kredit v evrih in kredita v [hrvaških] kunah z valutno klavzulo v švicarskih frankih v kredit v [hrvaških] kunah z valutno klavzulo v evrih pomeni pretvorbo kredita zaradi spremembe valute, v kateri je določen, ali zaradi spremembe valute, ki je določena z valutno klavzulo, in izvede se tako, da se položaj potrošnika s kreditom v švicarskih frankih izenači s položajem, v katerem bi bil ta, če bi imel kredit v evrih, in tako, da se položaj potrošnika s kreditom v [hrvaških] kunah z valutno klavzulo v švicarskih frankih izenači s položajem v katerem bi bil ta, če bi imel kredit v kunah z valutno klavzulo v evrih.“

13 Člen 19c navedenega zakona, naslovljen „Način izračuna pretvorbe kredita“, določa poseben postopek izračuna novega zneska glavnice dolga zadevnega potrošnika, ki v bistvu zajema primerjavo odplačil posojila, ki jih je ta potrošnik izvedel, s pogoji, ki izhajajo iz fiktivnega posojila v eurih. Nov preostali znesek kredita v eurih na dan 30. september 2015, do katerega se pride po izvedbi tega posebnega postopka izračuna, je znesek, ki se od tega datuma upošteva pri vračilu posojila navedenega potrošnika.

14 Člen 19e istega zakona, naslovljen „Pretvorba kredita“, v odstavkih 1, 5 in 6 določa:

„1. Upnik mora v 45 dneh od dneva začetka veljavnosti tega zakona potrošniku s priporočeno pošiljko s povratnico poslati izračun pretvorbe kredita s položajem, izračunanim na dan 30. septembra 2015 v skladu s členom 19c tega zakona, in s predlogom nove ali spremenjene kreditne pogodbe.

[...]

5. V primeru sprejema pretvorbe kredita mora potrošnik upnika obvestiti o sprejetju izračuna pretvorbe bodisi s priporočeno pošiljko s povratnico bodisi osebno v roku 30 dni od dneva prejema izračuna pretvorbe iz odstavka 1 tega člena in pregleda vseh terjatev upnika, to je povzetka preostalih dolgovanj zneskov iz odstavka 2 tega člena.

6. Če potrošnik ne sprejme izračuna pretvorbe kredita ali s kreditodajalcem ne sklene dogovora iz člena 19c(1), točka 6, tega zakona, se odplačilo kredita nadaljuje pod veljavnimi pogodbenimi pogoji in v skladu z določbami tega zakona.“

Spor o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

15 Tožeča stranka iz postopka v glavni stvari, potrošnica s stalnim prebivališčem na Hrvaškem, in Zagrebačka banka, banka s sedežem v tej državi članici, sta 15. oktobra 2007 sklenili pogodbo o stanovanjskem kreditu, ki se je nanašala na znesek, izražen v švicarskih frankih, vendar izplačan v hrvaških kunah po srednjem menjalnem tečaju, ki ga je na dan izplačila kredita določila Hrvatska Narodna Banka (nacionalna banka Hrvaške). Ta pogodba je med drugim vsebovala pogoj, da je švicarski frank valuta, na podlagi katere je treba vrniti znesek, dolgovan iz naslova kredita, in pogoj, da se spremenljiva obrestna mera, ki se uporabi, lahko spremeni na podlagi enostranske odločitve banke Zagrebačka banka.

16 30. septembra 2015 je začela veljati reforma, uvedena z zakonom o potrošniških kreditih iz leta 2015. V skladu s členom 19b tega zakona je bilo treba vsak kredit, izražen v švicarskih frankih, nujno pretvoriti v kredit, izražen v eurih, tako da je potrošnik postavljen v enak položaj kot jemalci posojila v eurih. V skladu s členom 19e navedenega zakona so morali kreditodajalci vsem zadevnim potrošnikom ponuditi nove kreditne pogodbe ali spremembo pogodb, ki so jih sklenili, ob upoštevanju podrobnih pravil za pretvorbo, določenih zlasti v členu 19c istega zakona. V primerih, v katerih potrošnik take pretvorbe ni sprejel, se je moralo vračilo njegovega posojila nadaljevati pod veljavnimi pogodbenimi pogoji.

17 Tožeča stranka iz postopka v glavni stvari in Zagrebačka banka sta 8. januarja 2016 sklenili dodatek k prvotni pogodbi za izvedbo pretvorbe, določene z zakonom o potrošniških kreditih iz leta 2015, tako da je bilo vračilo posojila vezano na euro, kar je povzročilo spremembo tako zneska glavnice kot tudi načina izračuna obresti od 30. septembra 2015.

- 18 Tožeča stranka iz postopka v glavni stvari je 12. junija 2019 pri Općinski građanski sud u Zagrebu (občinsko civilno sodišče v Zagrebu, Hrvaška) vložila tožbo zoper banko Zagrebačka banka.
- 19 S tožbo na eni strani predlaga, naj se ugotovi, da sta pogoj vezave na švicarski frank in pogoj v zvezi s spremenljivo obrestno mero, ki sta bila določena v pogodbi, sklenjeni 15. oktobra 2007, nepoštena in torej nična glede na določbe hrvaškega prava in glede na določbe prava Unije, zlasti glede na določbe Direktive 93/13.
- 20 V utemeljitev tega predloga se sklicuje na izid postopka skupinske tožbe, ki je bila pri Trgovački sud u Zagrebu (gospodarsko sodišče v Zagrebu, Hrvaška) vložena proti več bankam, med katerimi je bila tudi Zagrebačka banka. Iz predložitvene odločbe je razvidno, da so hrvaška sodišča, ki so zaporedno odločala v okviru tega postopka, zlasti na podlagi določb Direktive 93/13 z odločbami, ki so postale pravnomočne, ugotovila, da so zadevne banke kršile kolektivne interese in pravice potrošnikov s tem, da so v določenem obdobju, vključno z letom 2007, sklenile kreditne pogodbe, ki so vsebovale pogoje, za katere je bilo presojeno, da so nepošteni in nični, ker so določali vezavo odplačila na švicarski frank in spremembo obrestne mere na podlagi enostranske odločitve kreditodajalca.
- 21 Na drugi strani, tožeča stranka iz postopka v glavni stvari ob sklicevanju na izvedensko mnenje, ki ga je naročila, predlaga, naj se banki Zagrebačka banka naloži, da ji povrne vse ugodnosti, ki naj bi jih neupravičeno pridobila na podlagi nepoštenih pogojev iz prvotne pogodbe, ki so bili nadomeščeni na podlagi dodatka, katerega učinki po njenem mnenju niso dovolj popravljalni.
- 22 V zvezi s tem trdi, da mora predložitveno sodišče zavrniti uporabo katerega koli pravila nacionalnega prava, ki ji preprečuje pridobitev celotnega povračila navedenih ugodnosti, ker se ni odpovedala pravicam, ki jih ima kot potrošnica. Po njenem mnenju ji zakon o potrošniških kreditih iz leta 2015 in dodatek, s katerim je povzeta vsebina tega zakona, nista omogočila, da bi bila postavljena v položaj, v katerem bi bila, če prvotna pogodba ne bi vsebovala nepoštenih pogojev.
- 23 Banka Zagrebačka banka prereka te trditve s trditvijo, da tožeča stranka iz postopka v glavni stvari zaradi pretvorbe posojila, določene z navedenim zakonom, in sprejetja dodatka nima več pravne podlage, da bi dosegla ugotovitev nepoštenosti pogojev prvotne pogodbe, in za prejetje odškodnine iz tega razloga, saj je bilo po mnenju te banke posojilo izračunano retroaktivno, kot če bi bilo izraženo v eurih.
- 24 Predložitveno sodišče najprej navaja, da sta bila zakon o potrošniških kreditih iz leta 2015 in dodatek, sklenjen na podlagi tega zakona, sprejeta po pristopu Republike Hrvaške k Uniji, tako da meni, da je Sodišče *ratione temporis* pristojno za odgovor na vprašanja za predhodno odločanje, ki ju postavlja v tej zadevi.
- 25 Predložitveno sodišče v zvezi z vsebino najprej navaja, da je v zvezi z zadevnim dodatkom ugotovilo, da se tožeča stranka iz postopka v glavni stvari ni odpovedala popolni odškodnini in sodnemu varstvu svojih interesov, in da je poleg tega ta odpoved v hrvaškem pravu prepovedana, zlasti z zakonom o potrošniških kreditih iz leta 2015. Prav tako meni, da ta zakon ne določa niti nepoštenosti in ničnosti pogojev, kakršni so ti iz postopka v glavni stvari, niti škode, ki jo je potrošnik individualno utrpel zaradi nepoštenih pogojev, niti zneskov, ki jih je v zvezi s tem neupravičeno pridobil prodajalec ali ponudnik, saj so ti elementi prepuščeni presoji sodišča, ki

odloča o sporu. Po mnenju tega sodišča je v obravnavani zadevi tožeča stranka iz postopka v glavni stvari dokazala, da z opravljeno pretvorbo posojila ni bilo omogočeno, da bi ji Zagrebačka banka povrnila vse ugodnosti, ki so bile neupravičeno pridobljene v njeno škodo.

- 26 Dalje, navedeno sodišče poudarja, da je Vrhovni sud (vrhovno sodišče, Hrvaška) v okviru „pilotnega postopka“ 4. marca 2020 izdalo razlagalno odločbo, v skladu s katero ima vsak dogovor o preoblikovanju, sklenjen na podlagi zakona o potrošniških kreditih iz leta 2015, „pravne učinke in je veljaven, kadar so pogoji iz temeljne posojilne pogodbe, ki se nanašajo na spremenljivo obrestno mero in valutno klavzulo, nični“, med drugim zato, ker tak dogovor pomeni novo pogodbeno vez, saj ga potrošnik drugače kakor v okoliščinah, v katerih je bila izdana sodba z dne 14. marca 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207), ni zavezan sprejeti.
- 27 Iz predloga za sprejetje predhodne odločbe je razvidno, da je ta odločba Vrhovni sud (vrhovno sodišče) sicer za nižja sodišča zavezujoča, da pa je bila različno razlagana glede njenega vpliva na pravico potrošnika, ki je privolil v tako pretvorbo, do odškodnine. V skladu s prvim pristopom naj ne bi bilo pomembno, ali je prodajalec ali ponudnik neupravičeno pridobil ugodnosti in ali je potrošnik prejel popolno odškodnino. V skladu z drugim pristopom, ki ga zastopa predložitveno sodišče, navedene odločbe ni mogoče razumeti tako, saj bi sicer ustvarjala učinke, ki bi bili v nasprotju z zahtevami Direktive 93/13, kot jo razlaga Sodišče.
- 28 Poleg tega predložitveno sodišče glede na sodno prakso Sodišča, ki se nanaša na določbe Direktive 93/13 v povezavi s členoma 38 in 47 Listine, meni, da lahko zakonodajalec države članice sprejme ukrepe, ki zagotavljajo večje varstvo potrošnikov kot tisti, ki so določeni z navedeno direktivo. To sodišče meni, da bi moralo za uresničitev ciljev, določenih s pravom Unije, zavrniti uporabo neskladnih določb zakona o potrošniških kreditih iz leta 2015 in v obravnavanem primeru razsoditi, da je treba nepošteno pogoje odpraviti, kot da nikoli ne bi obstajali, in da je treba vse ugodnosti, ki jih je banka Zagrebačka banka pridobila na podlagi teh pogojev, povrniti tožeči stranki iz postopka v glavni stvari.
- 29 Nazadnje, predložitveno sodišče navaja, da iz drugih določb hrvaškega prava izhaja, da je treba veljavnost pogodbe presojati ob njeni sklenitvi in da ničen pogoj ne more postati veljaven. Meni, da so te določbe združljive s sodno prakso Sodišča v zvezi z Direktivo 93/13, iz katere po njegovem mnenju izhaja, da morajo nacionalna sodišča zavrniti uporabo nepoštenih pogojev od njihovega izvora, ne pa jih nadomestiti z vsebino, za katero se stranki nista dogovorili.
- 30 V teh okoliščinah je Općinski građanski sud u Zagrebu (občinsko civilno sodišče v Zagrebu) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
- „1. Ali je treba člen 6(1) Direktive 93/13, kot se razlaga v sodni praksi Sodišča, zlasti v sodbi z dne 14. marca 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207), razlagati tako, da se z zakonodajnim posegom v razmerja med potrošniki kreditorejmalci in banko potrošnikom ne more odvzeti pravica, da sodno izpodbijajo določila iz prvotne pogodbe ali iz na zakonu temelječega dodatka k pogodbi, da bi uveljavljali pravico do povračila vseh koristi, ki jih je banka zaradi nepoštenih pogodbenih pogojev neupravičeno pridobila v njihovo škodo, če so na podlagi zakonodajnega posega prostovoljno privolili v spremembo prvotnega pogodbenega razmerja, vendar na podlagi zakonske obveznosti, naložene bankam, da jim tako možnost ponudijo, ne pa neposredno na podlagi intervencijskega zakona, kot je to veljalo v zadevi[, v kateri je bila izdana navedena sodba]?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen: ali nacionalno sodišče, ki odloča v postopku med dvema posameznikoma, kreditojemalcem in banko, in ki določb nacionalnega zakona – [zakona o potrošniških kreditih iz leta 2015], kakor ga razlaga Vrhovni sud (vrhovno sodišče) – ne more razlagati v skladu z zahtevami Direktive 93/13, lahko in/ali mora na podlagi te direktive ter členov 38 in 47 [Listine] zavrnuti uporabo tega nacionalnega zakona, kakor ga razlaga Vrhovni sud (vrhovno sodišče)?“

Vprašani za predhodno odločanje

Pristojnost Sodišča

- 31 Zagrebačka banka se sklicuje na nepristojnost Sodišča in trdi, da spor, o katerem odloča predložitveno sodišče, *ratione temporis* ne spada na področje uporabe prava Unije, ker je po mnenju te stranke iz postopka v glavni stvari na eni strani predmet tega spora posojilna pogodba, ki je bila sklenjena pred datumom pristopa Republike Hrvaške k Uniji.
- 32 Zagrebačka banka na drugi strani trdi, da Direktiva 93/13, na katero se nanaša ta predlog za sprejetje predhodne odločbe, uporabo te direktive na podlagi svojega člena 10(1) pogojuje z datumom sklenitve zadevne pogodbe, in ne z obdobjem, v katerem ima ta pogodba pravne učinke.
- 33 V zvezi s tem je treba na prvem mestu opozoriti, da je Sodišče v skladu z ustaljeno sodno prakso pristojno za razlago prava Unije le glede uporabe tega prava v novi državi članici od datuma njenega pristopa k Uniji (sodba z dne 17. decembra 2020, Franck, C-801/19, EU:C:2020:1049, točka 16 in navedena sodna praksa).
- 34 Člen 2 Akta o pogojih pristopa Republike Hrvaške k Uniji, naveden v točki 3 te sodbe, določa, da so določbe izvirnih pogodb in aktov, ki so jih institucije sprejele pred pristopom Republike Hrvaške k Uniji, za to državo članico zavezujoče in se v navedeni državi članici uporabljajo šele od dneva njenega pristopa, to je 1. julija 2013 (sodba z dne 25. marca 2021, Obala i lučice, C-307/19, EU:C:2021:236, točka 55).
- 35 Sodišče je tako pristojno za odločanje o vprašanju glede razlage prava Unije, pri katerem odgovor na to vprašanje lahko vpliva na to, ali je nacionalna zakonodaja, ki ima, čeprav je bila sprejeta po upoštevanem pristopu, pravne učinke za pogodbo, ki je bila sprejeta pred tem pristopom, v skladu s pravom Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 14. februar 2019, Milivojević, C-630/17, EU:C:2019:123, točke od 40 do 43).
- 36 Na drugem mestu, Sodišče je presodilo, da je treba – ker iz člena 10(1), drugi pododstavek, Direktive 93/13 izhaja, da se ta uporablja le za pogodbe, sklenjene po 31. decembru 1994, ko se je iztekel rok za prenos te direktive – pri ugotavljanju, ali se navedena direktiva uporablja za pogodbe iz postopka v glavni stvari, upoštevati datum sklenitve teh pogodb, pri čemer obdobje, v katerem imajo navedene pogodbe učinke, ni upoštevno (sodba z dne 9. julija 2020, Raiffeisen Bank in BRD Groupe Société Générale, C-698/18 in C-699/18, EU:C:2020:537, točka 42 in navedena sodna praksa).
- 37 Ta sodna praksa je bila pojasnjena v zvezi s položaji, ki so nastali v državah članicah, ki so, tako kot Republika Hrvaška, pristopile k Uniji po 31. decembru 1994, saj je izpolnjevanje zahtev iz Direktive 93/13 za te države postalo obvezno šele po njihovem pristopu. Sodišče je v tem

posebnem okviru večkrat preučilo možnost uporabe te direktive in torej svojo pristojnost za njeno razlago glede na datum pristopa države članice, na katere zakonodajo se je nanašal spor o glavni stvari, preden je preučilo, ali je bila zadevna pogodba sklenjena pred tem pristopom in ali zato spada na časovno področje uporabe navedene direktive (glej v tem smislu sklepa z dne 3. aprila 2014, Pohotovost, C-153/13, EU:C:2014:1854, točke od 23 do 25, in z dne 3. julija 2014, Tudoran, C-92/14, EU:C:2014:2051, točke od 26 do 29, ter sodbo z dne 9. julija 2020, Raiffeisen Bank in BRD Groupe Société Générale, C-698/18 in C-699/18, EU:C:2020:537, točke od 41 do 44).

- 38 V obravnavanem primeru se Direktiva 93/13 ne uporablja za prvotno pogodbo, ki je sporna v postopku v glavni stvari, ker je bila sklenjena 15. oktobra 2007, torej pred pristopom Republike Hrvaške k Uniji, ki je začel veljati 1. julija 2013. Zato, kot je generalna pravobranilka v bistvu navedla v točkah 34 in 40 sklepnih predlogov, morebitno povračilo ugodnosti, ki jih je Zagrebačka banka neupravičeno pridobila na podlagi potencialno nepoštenih pogojev te pogodbe, ne more biti urejeno z določbami te direktive.
- 39 Vendar se Direktiva 93/13 uporablja za dodatek k prvotni pogodbi, ker je bil ta dodatek, ki je prav tako sporen v postopku v glavni stvari, sklenjen 8. januarja 2016, torej po datumu tega pristopa.  e pa se dejansko stanje iz spora o glavni stvari delno nanaša na čas po datumu pristopa države članice, je Sodišče pristojno, da v tem delu razlaga pravo Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 17. decembra 2020, Franck, C-801/19, EU:C:2020:1049, točka 17 in navedena sodna praksa).
- 40 Vendar je treba pojasniti, da navedeni dodatek ne more razširiti področja uporabe *ratione temporis* te direktive, kot je opredeljeno v sodni praksi, na katero je bilo opozorjeno v točkah 36 in 37 te sodbe, tako da morebitna obveznost povračila, ki je naložena banki Zagrebačka banka na podlagi pogojev iz navedenega dodatka, ne more biti urejena z določbami navedene direktive ali temeljiti na teh določbah v obdobju pred njegovo sklenitvijo.
- 41 Iz navedenega izhaja, da je Sodišče pristojno za razlago določb Direktive 93/13 le v delu, v katerem se predlog za sprejetje predhodne odločbe nanaša na pogoje iz tega dodatka in na obdobje po njegovi sklenitvi.

Dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 42 Zagrebačka banka trdi, da je treba ugotoviti, da vprašanji za predhodno odločanje, ker nista upo tevnini za rešitev spora v glavni stvari, nista dopustni, saj po njenem mnenju niti določbe hrvaškega prava, na katere se sklicuje predložitveno sodišče, vključno s tem, kako jih razlaga Vrhovni sud (vrhovno sodišče), niti dodatek k pogodbi, ki sta ga sklenili stranki, tožeči stranki v postopku v glavni stvari ne odvzemajo pravice, da v skladu s členom 6(1) Direktive 93/13 zahteva povračilo ugodnosti, ki naj bi jih zadevna banka neupravičeno pridobila na podlagi prvotne posojilne pogodbe.
- 43 V zvezi s tem je treba na prvem mestu opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu in mora prevzeti odgovornost za sodno odločbo, ki bo izdana, ob upoštevanju posebnosti zadeve presoja tako nujnost predhodne odločbe za to, da bo lahko izreklo sodbo, kot tudi upoštevnost vprašanj, ki jih predloži Sodišču, pri čemer za ta vprašanja velja domneva upoštevnosti. Zato je Sodišče,  e se postavljeno vprašanje nanaša na razlago oziroma veljavnost pravila prava Unije, načeloma dolžno odločati, razen  e zahtevana razlaga očitno nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari,  e gre za hipotetičen problem ali  e Sodišče nima na voljo dejanskih in pravnih elementov,

potrebnih za to, da bi lahko na navedeno vprašanje koristno odgovorilo (sodba z dne 21. decembra 2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, točka 25 in navedena sodna praksa).

- 44 V obravnavanem primeru se vprašanji za predhodno odločanje nanašata na razlago določb prava Unije, natančneje določb Direktive 93/13, in ni očitno, da zahtevana razlaga nima nobene zveze s sporom o glavni stvari ali da je predstavljeni problem hipotetičen. Iz predložitvene odločbe je namreč med drugim razvidno, da se je tožeča stranka iz postopka v glavni stvari v okviru tega spora sklicevala na pravice, zagotovljene s to direktivo. Poleg tega je bilo v točki 41 te sodbe ugotovljeno, da položaj iz postopka v glavni stvari delno spada na časovno področje uporabe navedene direktive.
- 45 Na drugem mestu, ni sporno, da je zgolj nacionalno sodišče v okviru postopka iz člena 267 PDEU, ki temelji na jasni ločitvi nalog med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, pristojno za razlago in uporabo določb nacionalnega prava, medtem ko je Sodišče pristojno le, da na podlagi dejstev, ki jih je navedlo nacionalno sodišče, odloči o razlagi ali veljavnosti besedila Unije (sodba z dne 21. decembra 2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, točka 26 in navedena sodna praksa).
- 46 Zato je treba zavriniti trditve v zvezi z nedopustnostjo vprašanj za predhodno odločanje, ki jih Zagrebačka banka v bistvu izpeljuje iz učinkov, ki naj bi jih zakon o potrošniških kreditih iz leta 2015 imel v sporu o glavni stvari.
- 47 Iz tega izhaja, da je predlog za sprejetje predhodne odločbe dopusten.

Vsebinska presoja

Prvo vprašanje

- 48 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotuje določbam nacionalnega prava, ki bi sodišču, ki v zadevi odloča, preprečevale, da ugotovi zahtevi potrošnika za popolno povračilo ugodnosti, ki jih je prodajalec ali ponudnik pridobil na podlagi nepoštenih pogojev iz posojilne pogodbe, če je bil prodajalec ali ponudnik zavezan potrošniku ponuditi spremembo prvotne pogodbe na podlagi dogovora, katerega vsebina je določena s temi določbami, in je imel ta potrošnik možnost soglašati s tako spremembo.
- 49 Predložitveno sodišče navaja, da bi v skladu z razlago zakona o potrošniških kreditih iz leta 2015, ki so jo podala nekatera hrvaška sodišča, taki učinki lahko nastali z določbami poglavja IV.a tega zakona. Natančneje, iz teh določb naj bi izhajalo, da so bili upniki, ki so prodajalci ali ponudniki, zavezani vsakemu potrošniku, ki je sklenil kreditno pogodbo v švicarskih frankih, ponuditi izvedbo pretvorbe te pogodbe v kredit v eurih ob upoštevanju podrobnih pravil, določenih z navedenim zakonom. Zadevni potrošnik je imel možnost ta predlog zavriniti, vendar je bilo treba, če ga sprejme, pretvorbo nujno opraviti tako, da se vsebina iz navedenih določb vključuje bodisi v dodatek k prvotni pogodbi, kot je bilo storjeno v sporu o glavni stvari, bodisi v novo pogodbo, sklenjeno med pogodbenima strankama.

- 50 Da bi se temu sodišču dal koristen odgovor, ki mu bo omogočil rešitev spora, o katerem odloča, je treba najprej preučiti, ali se Direktiva 93/13, kot sta v pisnih stališčih navedli hrvaška vlada in Komisija, uporablja *ratione materiae* v okviru spora o glavni stvari glede na izključitev, določeno v njenem členu 1(2).
- 51 V zvezi s tem je iz preudarkov v točkah 39 in 40 te sodbe, ki se nanašajo na področje uporabe *ratione temporis* Direktive 93/13, razvidno, da se ta direktiva uporablja le za dodatek k prvotni pogodbi in da morebitna obveznost povračila, ki je naložena banki Zagrebačka banka na podlagi tega dodatka, ne more biti urejena z določbami navedene direktive ali temeljiti na teh določbah v obdobju pred njegovo sklenitvijo.
- 52 V teh okoliščinah je treba navesti, da je Sodišče pristojno za odgovor na to vprašanje za predhodno odločanje le v delu, v katerem se nanaša na pogodbenne pogoje, ki so bili v prvotno pogodbo *a posteriori* vneseni z navedenim dodatkom v skladu z zakonom o potrošniških kreditih iz leta 2015.
- 53 Zadeva iz postopka v glavni stvari se tako razlikuje od zadeve, v kateri je bila izdana sodba z dne 14. marca 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207). Zadnjenavedena zadeva se je namreč nanašala širše na posledice nacionalne zakonodaje – s katero je bilo določeno, da so pogoji v zvezi s tečajno razliko iz posojilnih pogodb nepošteni in nični, in s katero so bili ti pogoji nadomeščeni s pogoji, ki uporabljajo uradni menjalni tečaj, ki ga določi nacionalna banka države članice za ustrezno valuto – na možnost potrošnika, da zahteva razglasitev ničnosti prvotne posojilne pogodbe (glej v tem smislu sodbo z dne 14. marca 2019, Dunai, C-118/17, EU:C:2019:207, točke od 35 do 38).
- 54 V obravnavanem primeru se želi tožeča stranka iz postopka v glavni stvari, kot je bilo navedeno v točki 22 te sodbe, sklicevati na določbe Direktive 93/13, da bi samostojno izpodbijala pogoje iz dodatka k prvotni pogodbi, ki so bili v to pogodbo vneseni na podlagi zakona o potrošniških kreditih iz leta 2015, ker naj ti pogoji ne bi zadostovali za popolno povračilo ugodnosti, ki naj bi jih prodajalec ali ponudnik pridobil na podlagi nepoštenih pogojev iz prvotne posojilne pogodbe.
- 55 Po navedbi teh pojasnil je treba opozoriti, da so v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča s členom 1(2) Direktive 93/13 s področja uporabe te direktive izključeni pogodbeni pogoji, ki temeljijo na „obveznih zakonih ali predpisih“, kar je izraz, ki glede na trinajsto uvodno izjavo te direktive zajema tako določbe nacionalnega prava, ki se med pogodbenima strankama uporabljajo neodvisno od njune izbire, kot tudi dispozitivne določbe, torej tiste, ki veljajo, če se stranki v zvezi s tem nista dogovorili drugače (sodba z dne 21. decembra 2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, točka 30 in navedena sodna praksa).
- 56 Poleg tega je Sodišče navedeni člen 1(2) že razlagalo tako, da področje uporabe Direktive 93/13 ne zajema pogojev, ki temeljijo na obveznih določbah nacionalnega prava, vstavljenih po sklenitvi potrošniške kreditne pogodbe in namenjenih nadomestitvi ničnega pogoja iz te pogodbe (sodba z dne 2. septembra 2021, OTP Jelzálogbank in drugi, C-932/19, EU:C:2021:673, točka 29 in navedena sodna praksa).
- 57 Izključitev uporabe ureditve iz te direktive, ki izhaja iz njenega člena 1(2), je upravičena z dejstvom, da je načeloma legitimno domnevati, da je nacionalni zakonodajalec vzpostavil ravnovesje med vsemi pravicami in obveznostmi strank nekaterih pogodb, kar je ravnovesje, ki ga je zakonodajalec Unije izrecno želel ohraniti (sodba z dne 21. decembra 2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, točka 35 in navedena sodna praksa).

- 58 Nacionalna sodišča, ki odločajo o sporu, morajo preveriti, ali zadevni pogoj spada na področje uporabe člena 1(2) Direktive 93/13 glede na merila, ki jih je opredelilo Sodišče, to je ob upoštevanju narave, splošne sistematike in določb zadevnih posojilnih pogodb ter pravnih in dejanskih okoliščin, v katere so te pogodbe umeščene, ob upoštevanju dejstva, da je treba v zvezi s ciljem varstva potrošnikov iz te direktive izjemo iz člena 1(2) te direktive razlagati ozko (sodba z dne 21. decembra 2021, Trapeza Peiraios, C-243/20, EU:C:2021:1045, točka 37 in navedena sodna praksa).
- 59 V obravnavanem primeru predložitveno sodišče v bistvu navaja, da pogoji iz dodatka, ki sta jih sklenili banka Zagrebačka banka in tožeča stranka iz postopka v glavni stvari, da bi prvotno pogodbo spremenili tako, da bi se posojilo v švicarskih frankih pretvorilo v posojilo v eurih, odražajo vsebino določb iz poglavja IV.a zakona o potrošniških kreditih iz leta 2015.
- 60 To sodišče namreč navaja, prvič, da zakon o potrošniških kreditih iz leta 2015 prodajalcem ali ponudnikom nalaga, da zadevnim potrošnikom ponudijo tako spremembo, in da določa posebno metodologijo za izračun novega zneska njihovih kreditnih obveznosti. Prav tako hrvaška vlada v pisnem stališču pojasnjuje, da je bila avtonomija volje bank z navedenim zakonom omejena, ker so bile te z njim zavezane potrošnikom ponuditi sklenitev dogovora o pretvorbi njihove obstoječe pogodbe, katerega vsebina je bila natančno določena s tem zavezujočim predpisom.
- 61 Drugič, predložitveno sodišče opozarja, da so vse stranke, ki so zajete s področjem uporabe zakona o potrošniških kreditih iz leta 2015, prvotno pogodbeno razmerje spremenile na podlagi soglasja volj, in ne neposredno na podlagi zakonodajnega ukrepa, kot je bilo to zlasti v zadevi, v kateri je bila izdana sodba z dne 14. marca 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207). Čeprav je imel vsak potrošnik možnost pretvorbo, določeno s tem zakonom, zavrniti, pa stranki, če je potrošnik kot v postopku v glavni stvari v to pretvorbo privolil, prvotne pogodbe za nadomestitev nepoštenih pogojev iz te pogodbe nista spremenili svobodno, ampak z obvezno uporabo pravil o pretvorbi, ki jih je določil nacionalni zakonodajalec. Kot je generalna pravobranilka navedla v točki 50 sklepnih predlogov, zgolj to, da se zahteva potrošnikovo soglasje, ne pomeni, da za pogoje iz zadevnega dodatka ni treba šteti, da temeljijo na obveznih zakonih ali predpisih, saj je vsebina tega dodatka v celoti določena z navedenim zakonom.
- 62 Tretjič, kot je generalna pravobranilka v bistvu opozorila v točki 51 sklepnih predlogov, je iz predložitvene odločbe razvidno, da je bil cilj hrvaškega zakonodajalca vzpostaviti ravnovesje med pravicami in obveznostmi strank, na katere se nanaša zakon o potrošniških kreditih iz leta 2015.
- 63 Zato se zdi, čeprav bo moralo to pravno opredelitev v skladu s sodno prakso, na katero je bilo opozorjeno v točki 58 te sodbe, na koncu opraviti predložitveno sodišče, da so določbe iz poglavja IV.a navedenega zakona obvezne določbe nacionalnega prava v smislu člena 1(2) Direktive 93/13, tako da za pogodbene pogoje, ki temeljijo na določbah tega zakona, katerih namen je nadomestitev ničnih pogojev v posojilni pogodbi, sklenjeni s potrošnikom, ne veljajo določbe te direktive.
- 64 Glede na zgoraj navedene preudarke je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 1(2) Direktive 93/13 razlagati tako, da na stvarno področje uporabe te direktive ne spadajo pogodbeni pogoji, ki temeljijo na določbah nacionalnega prava, na podlagi katerih je bil prodajalec ali ponudnik zavezan potrošniku ponuditi spremembo prvotne pogodbe na podlagi dogovora, katerega vsebina je določena s temi določbami, in je imel ta potrošnik možnost soglašati s tako spremembo.

Drugo vprašanje

- 65 Glede na odgovor na prvo vprašanje na drugo vprašanje ni treba odgovoriti.

Stroški

- 66 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (tretji senat) razsodilo:

Člen 1(2) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah je treba razlagati tako, da na stvarno področje uporabe te direktive ne spadajo pogodbeni pogoji, ki temeljijo na določbah nacionalnega prava, na podlagi katerih je bil prodajalec ali ponudnik zavezan potrošniku ponuditi spremembo prvotne pogodbe na podlagi dogovora, katerega vsebina je določena s temi določbami, in je imel ta potrošnik možnost soglašati s tako spremembo.

Podpisi